

Atminties gijos Audriaus V. Plioplio kūryboje

Lietuvių kilmės JAV neurologo, neuromokslininko bei menininko Audriaus V. Plioplio (g. 1951 m.) paroda „Atminties gijos“ eksponuojama Lietuvos medicinos bibliotekoje (LMB) nuo 2019 m. gruodžio 4 d. ir yra skirta LMB gyvavimo 75-mečiui paminėti.

Pasak parodos kuratorės Viktorijos Jonkutės, Audrius V. Plioplys yra surengęs daugiau nei 50 individualių parodų, dalyvavęs daugiau nei 100 grupinių ekspozicijų. Dovaną Lietuvai iš už Atlanto sudaro trys paveikslų grupės. Ciklo „Atmintis“ (angl. *Memory*) eksponatuose užfiksuoti magnetinio rezonanso tomografija daryti paties autoriaus smegenų vaizdai ir elektroencefalogramos fragmentai, perteikiantys individualios smegenų struktūros ir jos žievės funkcijų sąsajas. Ciklo „Sibilės“ (angl. *Sybils*) paveiksai papildyti neuronų fragmentų ir Sibilių pranašysčių graikų kalba. „Sibiro sielų“ (angl. *Siberia Souls*) ciklo paveiksluose neuronų dendritus ir aksonus primenančiame fone stebimi įamžinti išstremtųjų į Sibirą veidų kontūrai bei artimiesiems siųstų laišku fragmentai.

Menininkas, pasitelkęs neuronų ir kitų neurobiologinių elementų vaizdinius, metaforiškai perteikia žmogaus sąmonės, atminties bei mąstymo procesus. Kognityviniuose procesuose negali dalyvauti nei širdis ar inkstai, nei kepenys, blužnis ar kiti vidaus organai. Aukštojoje nervinėje veikloje dalyvauja galvos smegenys – tik jos sugeba klausti apie savo pačių egzistavimą ir jo prasmę. Tačiau koks ilgas ir nelengvas šio žinojimo kelias! Homero laikų Graikijoje manyta, kad sielą galima rasti žemiau diafragmos, pilve. Aristotelis manė, kad vien širdis atsakinga už suvokimą, pojūčius ir judesius (pasak mąstytojo, smegenys, būdamos drėgnos ir šaltos, vėsina kraują, kad nuslopintų iš širdies kylantį karštį). Klaudijus Galenas galvos smegenis laikė sielos buveine, tačiau mąstymą ir pažinimą siejo ne su galvos smegenų pilkąja medžiaga, o su galvos smegenų skysčio pripildytų skilvelių veikla. Net žymusis Renesanso genijus Andrėjus Vezalijus tvirtino, kad smegenų žievės vagos ir vingiai nėra atsakingi už protinius gebėjimus, veikiau jie tarnauja geresnei galvos smegenų mitybai. Baroko epochos mokslininkas Tomas Vilizijus tvirtino, kad už atmintį ir valią atsakingi galvos smegenų vingiai, tačiau Silvijaus

Audriaus V. Plioplio parodos atidarymas LMB

Beatos Žukienės nuotrauka

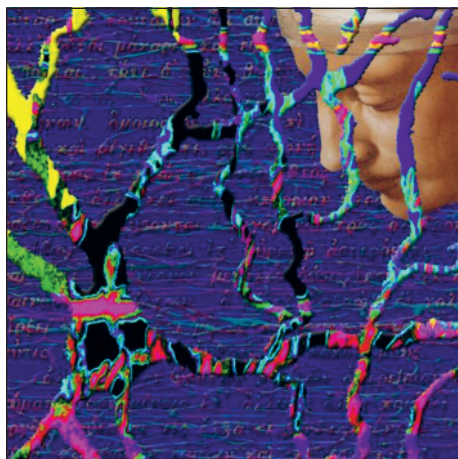
vaga XVII a. buvo vienintelis žievinei struktūrai skirtas pavadinimas, o Rolando vagos terminas atsirado tik XIX a.

Suprantama, kodėl menininkas, būdamas ir neuromokslininkas, pasirinko neuronų histologinius, neurovizualinius bei funkcinių tyrimų vaizdus žmogaus sąmonės, atminties bei mąstymo procesų vaizdavimui. Kaip ir kiekvienas biomedicininis mokslus studijavęs studentas, taip ir menininkas tikriausiai ne kartą juto slidžių ir minkštų smegenų svorį savo delnuose darbo prozektoriume metu. Nakties dangų, išraižytą planetomis, žvaigždžių spiečiais ir kometų uodegomis... – po mikroskopu, ant stiklelio, pažymėto užrašu „Pilkoji smegenų medžiaga“. Patyrė stebuklą, atpažinęs kompiuterio monitoriuje miego verpstes ir delta bangas, ligoniui, aplipdytam elektrodais, giliau įmigus. Gydomo džiaugsmą ir liūdesį, prasmę ir beprasmybę matant, kaip lėtai ir negrįžtamai demencija ar kita degeneracinė galvos smegenų liga atima tai, kas žmogų daro žmogumi.

Dar Antikos laikais manyta, kad žmogaus kūne esantis mikrokosmos atspindi Visatos sandarą, makrokosmą. Galbūt šios parodos atidarymas – dar viena galimybė patirti, kaip galvos smegenų mikropasaulis atveria begalinę Visatą.

Daugiau apie parodą: www.lmb.lt

Eglė Sakalauskaitė-Juodeikienė

Audrius V. Plioplys, „Libyan Sybil“

Iš www.plioplys.net